

SUSTAINABUL

DÉ DUURZAAMHEIDSRANGLIJST VOOR HET HOGER ONDERWIJS

1. Inleiding SustainaBul vragenlijst

Welkom bij de vragenlijst van de SustainaBul. De SustainaBul is dé ranglijst van Nederlandse universiteiten en hogescholen op het gebied van duurzaamheid en transparantie. De SustainaBul is een initiatief van Studenten voor Morgen, het landelijk studentennetwerk voor een duurzame toekomst.

Studenten zijn steeds meer geïnteresseerd in de maatschappelijke betrokkenheid van hun onderwijsinstelling. Ook identificeren studenten zich graag met een onderwijsinstelling met een duurzaam imago, zoals blijkt uit het [Manifest van Morgen](#). Daarnaast kan de hoger onderwijssector als geheel zich op duurzaamheid sneller ontwikkelen wanneer inzichtelijk wordt wat de individuele prestaties van instellingen zijn, waardoor goede voorbeelden gedeeld kunnen worden. Uw deelname is dan ook van belang vanuit enerzijds de studenten en anderzijds de hoger onderwijssector als geheel.

1.1. SustainaBul vragenlijst

De vragen bepalen in hoeverre uw onderwijsinstelling duurzaam, en transparant hierover, is. De vragen zijn onderverdeeld in vier thema's, te weten:

- Onderwijs (35 punten)
- Onderzoek (30 punten)
- Bedrijfsvoering (60 punten)
- Integrale benadering (25 punten)

Het is mogelijk om door de vragen heen te klikken en de gegeven antwoorden tussentijds op te slaan. Het is dus niet verplicht de vragenlijst in één keer af te ronden. Op het moment dat alle vragen zijn ingevuld, wordt de knop versturen zichtbaar. Na het versturen van de antwoorden kunnen de vragen niet meer aangepast worden. Het versturen kan tot uiterlijk 15 april 2014, 24.00 uur 's nachts.

1.2. Puntentoekenning

Op basis van de gegeven antwoorden zullen punten toegekend worden. Per vraag is het totaal aantal te behalen punten vermeld. In totaal zijn 150 punten te behalen. De punten zullen toegekend worden door Rankers; speciaal aangestelde studenten verbonden aan Morgen. Heeft u vragen over de SustainaBul vragenlijst? Dan kunt u terecht bij het projectteam van de SustainaBul via sustainabul@studentenvoormorgen.nl.

1.3. Bewijsstukken

Een belangrijke component van de SustainaBul vragenlijst is het bijvoegen van beleidsrapporten en/of andere documenten. De aanwezigheid van beleid is de eerste stap tot het realiseren van een duurzame(re) onderwijsinstelling. Bij het beantwoorden van de vragen is het dan ook mogelijk om per vraag documenten te uploaden. De puntentoekenning hangt af van de kwaliteit van het (eventueel) bijgevoegde document. Per vraag is omschreven bij welk type beleidsrapporten en/of documenten punten toegekend zullen worden. Bij twijfel kan contact opgenomen worden met het [projectteam](#) van de SustainaBul.

Naast het uploaden van bewijsstukken kunt u het vak 'toelichting' invullen. Hier kan aangegeven worden waar in het aangeleverde document het bewijs te vinden is op de bijbehorende vraag. Ook kan hier nadere toelichting ingevuld worden over beleidskeuzes, acties, evenementen, etc.

1.4. Vertrouwelijkheid

De aangeleverde bewijsstukken worden zorgvuldig behandeld en kunnen alleen worden ingezien door de Rankers en het projectteam van de SustainaBul. De gegevens zullen uitsluitend gebruikt worden om na te gaan of er daadwerkelijk wordt voldaan aan de gestelde vraag. Na afloop van de SustainaBul zullen de documenten worden verwijderd.

1.5. Resultaat

Naar aanleiding van de antwoorden van alle deelnemende onderwijsinstellingen wordt de eindranking vastgesteld. Alle instellingen, zowel HBO's als universiteiten, worden op volgorde van het totaal aantal punten in de ranglijst opgenomen. Wel is het mogelijk om de scores op de vier verschillende thema's te vergelijken. De resultaten van de onderwijsinstellingen worden zonder toelichting en bewijsstukken digitaal gepubliceerd op de SustainaBul website. Op deze wijze wordt transparant gemaakt hoe de ranglijst tot stand is gekomen.

Naast de ranking zullen de onderwijsinstellingen beloond worden met een bul. Afhankelijk van het totaal behaalde punten, wordt een bronzen, zilveren of gouden bul toegekend. Op 12 juni 2014 wordt de volledige ranglijst gepubliceerd in de Trouw.

Onderdeel 1. Onderwijs (35 punten)

Het thema Onderwijs relateert aan het curriculum van de onderwijsinstelling en kijkt in welke mate duurzaamheid is geïntegreerd in het onderwijs. Op de Dag van de Duurzaamheid, 10 oktober 2012, vroegen studenten aandacht voor duurzaamheid in het hoger onderwijs en schreven zij het [Manifest van Morgen](#). Dit thema verwijst dan ook naar een aantal punten uit het Manifest.

Educatie gericht op duurzame ontwikkeling is van belang om afgestudeerden in staat te stellen om sociale- en milieuproblemen te begrijpen en aan te pakken, ook in vakgebieden die daar niet aan gerelateerd zijn. Het hoger onderwijs speelt een belangrijke rol in het overbrengen van kennis over duurzaamheid en het verbeteren van technologieën ten behoeve van milieuvriendelijke(re) oplossingen.

1. Hanteert de onderwijsinstelling een definitie voor duurzaamheid in haar onderwijs? (5 punten)

☐ Ja, namelijk☐ Nee

Toelichting

Het hebben van een definitie van duurzaamheid binnen het onderwijs geeft een indicatie in hoeverre een onderwijsinstelling actief duurzaamheid tracht in te bedden in het curriculum. Let op! Deze vraag is specifiek gericht op het onderwijs, niet op onderzoek of bedrijfsvoering.

2. Biedt de onderwijsinstelling minors of cursussen aan gericht op duurzaamheid, die inzichtelijk en toegankelijk zijn voor iedere student aan de instelling? (5 punten)

☐ Ja☐ Nee, maar de instelling streeft hiernaar☐ Nee

Toelichting

De vraag wordt met 'Ja' beantwoord indien:

De onderwijsinstelling aan kan tonen dat in cursussen en minoren aandacht wordt besteed aan het thema duurzaamheid. Het aantal cursussen waarin duurzaamheid aan bod komt, is voor deze vraag niet van belang. Minoren of cursussen met ingangseisen tellen ook mee.

De vraag wordt met 'Nee, maar de instelling streeft hiernaar' beantwoord indien:

Wanneer uit een beleidsdocument of visie blijkt dat de instelling er wel naar streeft om deze cursussen te ontwikkelen.

3. Heeft de onderwijsinstelling duurzaamheid een integraal onderdeel gemaakt van het curriculum van iedere opleiding? (5 punten)

- Ja
- Nee, maar de instelling streeft hiernaar
- Nee

Toelichting

Punt 3 van het Manifest van Morgen luidt: “Voor het realiseren van een duurzame samenleving vragen wij bestuurders om binnen vier jaar te zorgen dat iedere opleiding duurzame ontwikkeling bij studenten bevordert door de competenties kritisch denken en systeemdenken een integraal onderdeel te maken van de studie.”

De vraag wordt met ‘Ja’ beantwoord indien:

In het duurzaamheidsbeleid of in een visie van de onderwijsinstelling specifiek wordt genoemd dat de onderwijsinstelling duurzaamheid wil integreren in het curriculum van iedere opleiding.

De vraag wordt met ‘Nee, maar de instelling streeft hiernaar’ beantwoord indien:

In beleids- of visiedocumenten naar voren komt dat de onderwijsinstelling streeft naar het integreren van duurzaamheid in het curriculum van iedere opleiding, of wanneer blijkt dat dit reeds gefaseerd wordt geïmplementeerd.

4. Worden studenten actief ondersteund of gestimuleerd bij een initiatief, stage, bachelor- of masterscriptie op het gebied van duurzaamheid? (5 punten)

- Ja
- Nee

Toelichting

Punt 4 van het Manifest van Morgen luidt: “Voor het realiseren van een duurzame samenleving vragen wij bestuurders om binnen vier jaar te zorgen dat studenten worden ondersteund en gestimuleerd bij een initiatief, stage, bachelor- of masterscriptie op het gebied van duurzaamheid.”

5. Voorziet de onderwijsinstelling in ondersteuning en training van het onderwijzend personeel voor het integreren van duurzaamheid in het curriculum? (5 punten)

- Ja
- Nee, maar de instelling streeft hiernaar
- Nee

Toelichting

De vraag wordt met ‘Ja’ beantwoord indien:

In een beleidsstuk of strategisch plan van de onderwijsinstelling genoemd wordt dat er specifieke trainingen beschikbaar zijn gericht op duurzame educatie voor de academische staf

De vraag wordt met 'Nee, maar de instelling streeft hiernaar' beantwoord indien: In beleids- of visiedocumenten naar voren komt dat de onderwijsinstelling streeft naar het ondersteunen en trainen van het onderwijzend personeel met betrekking tot duurzaamheid.

6. Stemt de onderwijsinstelling het onderwijs af op de vraag vanuit het bedrijfsleven? (5 punten)

- Ja
- Nee, maar de instelling streeft hiernaar
- Nee

Toelichting

Het afstemmen van het onderwijs op de vraag vanuit het bedrijfsleven is van belang om studenten een directe toegang te kunnen verschaffen tot de arbeidsmarkt. Daarnaast is de toegevoegde waarde voor bedrijven ook groot, omdat die medewerkers niet zelf verder hoeven op te leiden.

De vraag wordt met 'Ja' beantwoord indien:

In een beleidsstuk of strategisch plan van de onderwijsinstelling genoemd wordt dat er afspraken zijn gemaakt met het bedrijfsleven, met als doel het afstemmen van het onderwijs.

De vraag wordt met 'Nee, maar de instelling streeft hiernaar' beantwoord indien:

In beleids- of visiedocumenten naar voren komt dat de onderwijsinstelling streeft naar het afstemmen van het onderwijs op de vraag vanuit het bedrijfsleven.

7. Hoeveel fte's heeft de onderwijsinstelling ingevuld door hoogleraren of lectoren die een focus hebben op duurzaamheid of aan duurzaamheid gerelateerde onderwerpen? (5 punten)

- 1 fte per < 1.000 studenten
- 1 fte per 1.000-2.500 studenten
- 1 fte per 2.500-5.000 studenten
- 1 fte per > 5.000 studenten
- Geen

Toelichting

Het vrij maken van full-time equivalent (fte's) met betrekking tot duurzaamheid of aan duurzaamheid gerelateerde onderwerpen is noodzakelijk om initiatieven op dit thema op onderwijsinstellingen systematisch, gecoördineerd en efficiënt te laten verlopen.

Bij deze vraag worden punten toegekend op basis van het aantal fte-posities per studenten. Op deze wijze worden onderwijsinstellingen niet beoordeeld op hun grootte, maar op hun daadkracht. Bewijsstukken kunnen worden aangeleverd in de vorm van functieprofielen, inclusief het aantal fte per functie.

Onderdeel 2. Onderzoek (30 punten)

Het thema Onderzoek relateert aan de onderzoeksinstituten of -onderwerpen van de onderwijsinstelling en kijkt in welke mate hierbinnen aandacht wordt besteed aan duurzaamheid. (Wetenschappelijk) onderzoek gericht op duurzaamheid geeft aan in hoeverre een onderwijsinstelling haar verantwoordelijk neemt om te werken aan oplossingen voor een duurzame(re) samenleving.

8. Hanteert de onderwijsinstelling een definitie voor duurzaamheid in haar onderzoek? (5 punten)

☐ Ja, namelijk☐ Nee

Toelichting

Het hebben van een definitie van duurzaamheid met betrekking tot onderzoek, geeft een indicatie in hoeverre een onderwijsinstelling actief duurzaamheid tracht in te bedden in het onderzoek dat zij verrichten. Let op! Deze vraag is specifiek gericht op onderzoek, niet op onderwijs of bedrijfsvoering.

9. Wordt er door de onderwijsinstelling onderscheidend onderzoek gedaan op het gebied van duurzaamheid? Meerdere antwoorden mogelijk. (5 punten)

☐ Ja, in samenwerking met andere partijen☐ Ja, zelfstandig☐ Nee

Toelichting

Onderscheidend onderzoek: vernieuwende initiatieven met betrekking tot duurzaamheid. Op deze wijze worden stappen gemaakt naar duurzamere bedrijfsvoering. Let op! Aan onderzoek in samenwerking met andere partijen wordt meer waarde gehecht dan aan zelfstandig onderzoek.

10. Heeft de onderwijsinstelling een interdisciplinair instituut (universiteit) of regionale expertisecentrum (HBO) waarin onderzoek wordt gedaan op duurzaamheidsgebied? (5 punten)

☐ Ja☐ Nee

Toelichting

De vraag wordt met 'Ja' beantwoord indien:

De onderwijsinstelling via een beleidsdocument of website kan aantonen dat een interdisciplinair instituut (universiteit) of regionale expertisecentrum (HBO) onderzoek doet op duurzaamheidsgebied.

11. Worden onderzoeksresultaten en wetenschappelijke publicaties publiekelijk beschikbaar gesteld? (5 punten)

- Ja
- Deels
- Nee

Toelichting

Het publiekelijk beschikbaar maken van onderzoeksresultaten en wetenschappelijke publicaties stimuleert kennisuitwisseling tussen onderwijsinstellingen.

Deze vraag wordt met 'Ja' beantwoord indien:

Alle onderzoeksresultaten en wetenschappelijke publicaties publiekelijk beschikbaar worden gesteld.

Deze vraag wordt met 'Deels' beantwoord indien:

Een deel van de onderzoeksresultaten en wetenschappelijke publicaties publiekelijk beschikbaar worden gesteld.

12. Heeft de onderwijsinstelling een onderzoeksfonds met de focus op duurzaamheid? (5 punten)

- Ja
- Nee

Toelichting

Onderzoeksfonds: financiële middelen die voor onderzoeken omtrent duurzaamheid bij elkaar zijn samengebracht.

13. Publiceert de onderwijsinstelling de aan reisstromen gerelateerde uitstoot van haar medewerkers en koppelt zij hier reductiedoelstellingen aan? (5 punten)

- Ja, de onderwijsinstelling publiceert zowel de aan reisstromen gerelateerde uitstoot van haar medewerkers als de reductiedoelstellingen
- Ja, de onderwijsinstelling publiceert de aan reisstromen gerelateerde uitstoot van haar medewerkers
- Ja, de onderwijsinstelling publiceert de hieraan gerelateerde reductiedoelstellingen
- Nee

Toelichting

Medewerkers van onderwijsinstellingen (inclusief onderzoekers) leggen voor werkdoeleinden verschillende reizen af met de fiets, auto, trein, maar ook het vliegtuig. Dit brengt uitstoot met zich mee. Om deze reden kan een onderwijsinstelling de aan reisstromen gerelateerde uitstoot inzichtelijk hebben. Het koppelen van reductiedoelstellingen aan deze uitstoot is het begin van een bewustere omgang hiermee, waardoor de impact kan verminderen.

Onderdeel 3. Bedrijfsvoering (60 punten)

Het thema Bedrijfsvoering relateert aan de manier waarop de processen binnen de onderwijsinstelling worden georganiseerd en aangestuurd. Dit thema is onderverdeeld in drie subthema's:

- Energie & Gebouwen (21 punten)
- Afval & Water (24 punten)
- Inkoopbeleid (15 punten)

3.1. Energie & Gebouwen (21 punten)

Overheden, bedrijven, consumenten en onderwijsinstellingen hebben een verantwoordelijkheid om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen om verdere klimaatverandering tegen te gaan. Het optimaliseren van energie-efficiëntie is hierbij van cruciaal belang. Alle onderwijsinstellingen hebben via de brancheorganisatie [VSNU](#) de [Meerjarenafspraak 3 \(MJA-3\)](#) getekend. Met deze ondertekening verplicht iedere onderwijsinstelling zich om een [energie-efficiency plan \(EEP\)](#) op te stellen. Op basis van deze EEPs worden de doelstellingen op branche-niveau vastgelegd.

Om een verlaging van CO₂ emissies te bewerkstelligen is het nodig om naast energiebesparende maatregelen, ook te investeren in hernieuwbare- of decentrale energietechnologieën en duurzame nieuwbouw of -renovatie.

14. Geeft de onderwijsinstelling inzicht in haar energiegebruik door het publiekelijk en fysiek publiceren van de energielabels in haar gebouwen? (3 punten)

☐ Ja☐ Nee

Toelichting:

Op 1 juli 2014 komt er een wetswijziging waarbij het per 1 juli 2015 verplicht wordt om het energieverbruik publiekelijk en fysiek te publiceren in alle gebouwen groter dan 500 m². Wordt hier reeds aan voldaan?

15. Publiceert de onderwijsinstelling haar CO₂ voetafdruk en energieverbruik, en geeft zij weer hoe deze is opgebouwd? Meerdere antwoorden mogelijk. (3 punten)

☐ Ja, per student/medewerker☐ Ja, per m²☐ Ja, in totaal☐ Nee

Toelichting

De [CO₂ voetafdruk](#) is gelijk aan de som van alle directe en indirecte uitstoot van broeikasgassen in de hele keten. Alle 'eigen activiteiten' behoren bij 'Scope 1 en 2' van het [Greenhouse Gas Protocol](#) en hebben betrekking op emissies van bronnen die eigendom zijn van of gecontroleerd worden door de onderwijsinstelling. Voorbeelden hiervan zijn emissies (energieverbruik) gebonden aan eigen en gehuurde kantoren,

fabrieken, winkels en in bezit zijnde auto's. De aan reisstromen gerelateerde uitstoot van medewerkers is ook onderdeel van de CO₂ voetafdruk (Scope 3 emissie).

Let op! Aan een overzicht per student/medewerker wordt meer waarde gehecht dan aan een overzicht per m². De minste waarde wordt gehecht aan het totaaloverzicht.

16. Hoeveel procent in Nederland opgewekte groene stroom koopt de onderwijsinstelling in? (3 punten)

- 75-100%
- 50-75%
- 25-50%
- 0-25%
- Geen gegevens beschikbaar

Toelichting

Twee type [groene stroom](#) kunnen onderscheiden worden.

- Groene stroom door de aankoop van certificaten uit het buitenland (voorbeeld: waterkrachtcentrales in Scandinavië). Dit type groene stroom voegt geen additionele duurzame energie toe aan het netwerk. Deze centrales staan er al tientallen jaren en de bouw ervan is niet gerelateerd aan de vraag naar groene stroom.
- Groene stroom door aankoop van in Nederland opgewekte duurzame energie. In Nederland is deze vorm van energie maar beperkt beschikbaar, waardoor de kans op schaarste groter is en nieuwe installaties nodig zijn. Wel draagt deze vorm bij aan nieuwe investeringen in duurzame energie.

Bij deze vraag gaat het om laatstgenoemde type groene stroom. Hoeveel procent koopt de onderwijsinstelling hiervan in?

17. Hoeveel procent van de energie wordt door de onderwijsinstelling zelf duurzaam opgewekt? (3 punten)

- 75-100%
- 50-75%
- 25-50%
- 0-25%
- Geen gegevens beschikbaar

Toelichting

[Hernieuwbare energie](#) stoot vrijwel geen broeikasgassen uit in vergelijking met andere energievormen. Hernieuwbare energie kan worden opgewekt door bijvoorbeeld zonnewarmte (door middel van zonneboilers of zonnepanelen), thermische zonne-energie, windenergie, waterkracht, energie uit verbranding of vergassing van bedrijfsafval of biobrandstoffen (uit dierlijk en plantaardig afval). Hoeveel procent van de energie wekt de onderwijsinstelling zelf duurzaam op?

Let op! Een [Warmte Koude Opslag](#) (WKO) of [Warmtekracht Koppeling](#) (WKK) wordt in de vraag niet beschouwd als een vorm van energieopwekking, maar energie-efficiëntie.

18. Heeft de onderwijsinstelling vastgelegd op welke wijze zij toewerkt naar energieneutrale nieuwbouw in 2020? (3 punten)

- Ja
- Nee

Toelichting

Energie neutrale nieuwbouw is vanaf 2020 verplicht volgens EPC-normen.

19. Heeft de onderwijsinstelling haar energiegebruik ten opzichte van vorig jaar gereduceerd? (3 punten)

- Ja
- Nee

20. Publiceert de onderwijsinstelling het energiegebruik van ICT en koppelt zij hier reductiedoelstellingen aan? Meerdere antwoorden mogelijk. (3 punten)

- Ja, per student/medewerker
- Ja, in totaal
- Nee

Toelichting

Het bijhouden van energiegebruik van ICT kan interessante nieuwe inzichten geven. Reductiedoelstellingen hieraan kunnen gezien de hoeveelheid ICT een enorme impact hebben. Let op! Aan een overzicht per student/medewerker wordt meer waarde gehecht dan aan een totaaloverzicht.

3.2. Afval & Water (24 punten)

Een onderwijsinstelling is een plek met veel bedrijvigheid en produceert op jaarbasis vele tonnen afval. Het verwerken van alle afvalstromen kost veel energie en dit heeft effect op het milieu. Hetzelfde geldt voor de winning, zuivering en het vervoer van water. Afval- en waterbeleid staan niet op zichzelf. Het dient bij te dragen aan de besparing op grondstoffen, het tegengaan van klimaatverandering en aan verduurzaming van onze productie en consumptiepatronen.

21. Publiceert de onderwijsinstelling haar waterverbruik en koppelt zij hier reductiedoelstellingen aan? Meerdere antwoorden mogelijk. (3 punten)

- Ja, per student/medewerker
- Ja, in totaal
- Nee

Toelichting

Deze vraag geeft inzicht in het waterverbruik van de onderwijsinstelling en heeft betrekking op transparantie. Let op! Het is van belang dat het waterverbruik wordt weergegeven met cijfers. Zonder cijfers is het namelijk niet mogelijk om het verbruik

van de onderwijsinstellingen te vergelijken. Let op! Aan een overzicht per student/medewerker wordt meer waarde gehecht dan aan een totaaloverzicht.

22. Is het waterverbruik op de onderwijsinstelling ten opzichte van vorig jaar afgenomen? (3 punten)

- Ja
- Nee

23. Stimuleert de onderwijsinstelling actief het drinken van kraanwater? (3 punten)

- Ja
- Nee

Toelichting

Verpakt bron- of mineraalwater is nadeliger voor het milieu dan kraanwater, vooral vanwege de productie, het transport en het verpakkingsafval. Water verpakt in een fles of pak is ook duurder: zo'n 325 keer duurder dan kraanwater (gemiddeld 1,23 euro per 1000 liter, prijspeil 2011/2012). De laatste jaren zijn er tal van initiatieven opgezet die het drinken van kraanwater promoten, zoals KRNWTR, Join the Pipe, Dopper en OneForOne. Onderwijsinstellingen hebben de mogelijkheid zich bij dit soort initiatieven aan te sluiten.

De vraag wordt met 'Ja' beantwoord indien:

- De onderwijsinstelling meewerkt met KRNWTR, Join the Pipe, Dopper, OneForOne of een vergelijkbaar initiatief; of
- De onderwijsinstelling op een andere manier aantoont dat zij zich actief inzet het drinken van kraanwater te stimuleren.

24. Publiceert de onderwijsinstelling haar hoeveelheid afval op jaarbasis en koppelt zij hier reductiedoelstellingen aan? (3 punten)

- Ja, per student/medewerker
- Ja, in totaal
- Nee

Toelichting

Voor het afvoeren van de verschillende afvalstromen is concreet beleid nodig. Let op! De vraag richt zich op inzicht in de hoeveelheid afval vanaf 2010. Hierbij dient minimaal onderscheidt gemaakt te worden tussen gevaarlijk en niet-gevaarlijk afval, zodat er inzicht is in het type afval. Let op! Aan een overzicht per student/medewerker wordt meer waarde gehecht dan aan een totaaloverzicht.

25. Is de hoeveelheid afval ten opzichte van vorig jaar afgenomen? (3 punten)

- Ja
- Nee

26. Welk type afval wordt gescheiden ingezameld? Meerdere antwoorden mogelijk. (3 punten)

- Glas
- Papier
- GFT
- Plastic

Toelichting

Deze vraag geeft inzicht in de kwaliteit van het milieubeleid. Het gescheiden afvoeren van afval zorgt voor een eenvoudiger verwerkingsproces, waardoor veel energie en grondstoffen gespaard worden. Bij deze vraag moet aangetoond worden dat het om de inzameling op de hele campus/instelling gaat, en niet om losse lokale gescheiden inzameling. Het afval dient ook apart ingezameld te worden door een afvalverwerkingsbedrijf.

Let op! Per type afval (glas, papier, gft of plastic) kunnen punten behaald worden indien de onderwijsinstelling kan aantonen dat het afval wordt gescheiden, zowel door staf als studenten, en apart wordt ingezameld door een afvalverwerkingsbedrijf.

27. Wordt aan afgeschreven materiaal een tweede leven gegeven? Zo ja, geef aan bij welk type afval. Meerdere antwoorden mogelijk. (3 punten)

- Meubilair
- ICT-apparatuur (e-waste)
- Boeken
- Anders, namelijk

Toelichting

De vraag richt zich op beleid dat additioneel is aan de [afvalscheiding](#) van glas, papier, gft en plastic. De hoofdbedrijvigheid van een onderwijsinstelling draait op onderwijs en onderzoek. Hierbij wordt relatief veel afval geproduceerd door afschrijvingen op onder andere meubilair, ICT-apparatuur (e-waste) en boeken. E-waste is de afkorting voor 'electronic waste', oftewel afval dat bestaat uit elektrische apparaten. Hieronder vallen alle afgedankte apparaten die werken op stroom. Ook afgedankte energiezuinige verlichting, zoals spaarlampen, tl-buizen en led-lampen, is e-waste. E-waste bevat materialen die na recycling weer kunnen worden gebruikt als grondstoffen voor nieuwe producten, zoals ijzer, koper, aluminium en kunststoffen.

Let op! Per type afval (meubilair, ICT-apparatuur, boeken of anders) kunnen punten behaald worden indien de onderwijsinstelling kan aantonen op welke wijze wordt omgegaan met dit type afval en hierbij concrete doelen benoemt.

28. Is de onderwijsinstelling zich ervan bewust op welke wijze haar afval wordt verwerkt en wat de eindbestemming is van het verwerkingsproces? Meerdere antwoorden mogelijk. (3 punten)

- Ja, voor haar glas
- Ja, voor haar papier
- Ja, voor haar plastic
- Ja, voor haar GFT
- Ja, voor haar ICT-apparatuur (e-waste)
- Ja, voor haar restafval
- Nee

Toelichting

Afval verdwijnt veelal in grijze, onbekende stromen. Afgeschreven ICT-apparatuur wordt bijvoorbeeld veelal verkocht aan handelaren of worden gedoneerd aan liefdadigheidfondsen, zonder dat men inzicht heeft wat er precies mee gebeurt. Er zijn diverse Life Cycle beheermodellen die apparatuur registreren. Deze zijn er voor diverse typen afval.

De vraag wordt met 'Ja, voor haar' beantwoord indien:

De onderwijsinstelling per type afval kan aantonen methodieken te hanteren waarbij zij aan het eind van de life-cycle een massabalans terug krijgt waarop staat aangegeven welke grondstoffen teruggewonnen zijn na het recycleproces.

3.3. Inkoopbeleid (15 punten)

Duurzaam inkopen betekent dat voor zover mogelijk producten worden ingekocht die voldoen aan de opgestelde [milieu- en sociale criteria](#). Onderwijsinstellingen zijn grote spelers op de inkoopmarkt. Duurzaam inkopen is daarom wenselijk. Voor onderwijsinstellingen omvat duurzaam inkopen onder andere FSC gecertificeerd papier en milieuvriendelijke schoonmaakmiddelen.

Alle onderwijsinstellingen hebben in december 2008 via de VSNU en de HBO-raad het [convenant duurzaam inkopen](#) getekend, dat loopt tot 1 januari 2020. Met het ondertekenen van dit convenant geven de onderwijsinstellingen aan dat ze zich willen inzetten voor duurzaam beleid in bedrijfsvoering en inkoop. Concreet stelt het Hoger Onderwijs zich ten doel om uiterlijk 2012 50% van haar aankopen en investeringen duurzaam in te kopen (convenant duurzaam inkopen, [p. 2](#)).

29. Zijn gegevens van het duurzaam inkoopbeleid publiekelijk beschikbaar of op te vragen? (3 punten)

- Ja
- Nee

30. Hoeveel procent koopt de onderwijsinstelling duurzaam in, volgens het convenant duurzaam inkopen van de RVO? (3 punten)

- 75-100%
- 50-75%
- 0-50%
- Geen gegevens beschikbaar

Toelichting

Deze vraag geeft aan of de onderwijsinstelling minimaal voldoet aan de doelstelling van het convenant om 50% duurzaam in te kopen in 2012. Bij de inkoop gaat het om de totale inkoop, zowel de centrale als de decentrale. Indien niet bekend is of er duurzaam is ingekocht, wordt ervan uit gegaan dat dit niet het geval is.

31. Publiceert de onderwijsinstelling doestellingen om voedselverspilling tegen te gaan? (3 punten)

- Ja
- Nee

Toelichting

De vraag wordt met 'Ja' beantwoord indien:

De onderwijsinstelling in het duurzaamheidsbeleid of in de aanbesteding van de cateraar kan aantonen dat er doelstelling zijn opgesteld om voedselverspilling tegen te gaan.

32. Welke richtlijnen met betrekking tot duurzaamheid zijn opgenomen in de aanbesteding voor de cateraar? Meerdere antwoorden mogelijk. (3 punten)

- Eerlijke handel ([Fairtrade](#))
- EKO-keurmerk/Europese biokeurmerk
- Het actief gebruik van lokale producten
- Het actief gebruik van seizoensproducten
- Standaarden met betrekking tot dierenwelzijn

Toelichting

Twintig tot dertig procent van de milieubelasting die de mens veroorzaakt hangt samen met voeding. Op onderwijsinstellingen wordt veel geconsumeerd, zowel tijdens lunchpauzes in de kantine als tussendoor direct uit de koffie-, frisdrank- of snoepautomaat. Duidelijke afspraken met de cateraar en de leverancier van automaten over standaarden met betrekking tot milieu en eerlijke handel dragen bij aan een duurzamere instelling.

33. Hoeveel procent van de (tropische) producten die worden verkocht door de cateraar of worden aangeboden in koffie- frisdrank- en snoepautomaten, zijn gecertificeerd? (3 punten)

- 75-100%
- 50-75%
- 0-50%

Toelichting

Deze vraag draait om het aandeel aangeboden producten dat is gecertificeerd door bijvoorbeeld Max Havelaar/Fairtrade, UTZ Certified of Rainforest Alliance.

Integrale benadering (25 punten)

Het thema Integrale benadering relateert de koppeling tussen de drie thema's onderwijs, onderzoek en bedrijfsvoering. Ook samenwerking met de beroepspraktijk komt hier aan de orde. Een onderwijsinstelling kan actief een duurzame bedrijfsvoering uitdragen naar initiatieven, instellingen of bedrijven waarmee zij contact hebben. Op deze wijze streeft de onderwijsinstelling actief naar duurzaamheidsbewustwording in de gehele samenleving.

34. Betreft de onderwijsinstelling studenten en medewerkers bij duurzaamheidsinitiatieven of -beleid? (5 punten)

- Ja, via zowel een website als een fysieke plek
- Ja, via een fysieke plek
- Ja, via een website
- Nee

Toelichting

Een onderwijsinstelling kan grote stappen maken op duurzaamheidsgebied wanneer zowel de staf als de studenten aan de instelling betrokken zijn bij het duurzaamheidsbeleid. Deze vraag focust op de aandacht die de onderwijsinstelling geeft aan duurzaamheidsinitiatieven en -beleid. Indien een onderwijsinstelling een fysieke plek inricht (zoals een Green Office) om haar medewerkers en studenten te informeren en te betrekken, zijn zij niet alleen op de hoogte maar kunnen ze ook makkelijker aanhaken bij bestaande initiatieven. Let op! Een fysieke plek vormt een meerwaarde tegenover een website.

35. Faciliteert de onderwijsinstelling extra-curriculaire activiteiten gericht op duurzaamheid? (5 punten)

- Ja, namelijk
- Nee, maar de onderwijsinstelling streeft hiernaar
- Nee

Toelichting

Extra-curriculaire activiteiten dragen bij aan de brede vorming van de student op het gebied van duurzaamheid, verantwoordelijkheid en andere competenties.

De vraag wordt met 'Ja, namelijk' beantwoord indien:

De onderwijsinstelling groepen of activiteiten faciliteert, die buiten het onderwijs staan. Voorbeelden hiervan zijn het stimuleren van een studentengroep gericht op duurzaamheid, een biologische (moes)tuin en duurzaamheids evenementen zoals een Dag van de Duurzaamheid of een week met een duurzaamheidsthema. Bij deze vraag is de toelichting belangrijk: wat doet de instelling precies?

De vraag wordt met 'Nee, maar de instelling streeft hiernaar' beantwoord indien:

In beleids- of visiedocumenten naar voren komt dat de onderwijsinstelling streeft naar het faciliteren van extra-curriculaire activiteiten gericht op duurzaamheid.

36. Worden studenten actief betrokken bij het opstellen van duurzaamheidsbeleid? Meerdere antwoorden mogelijk. (5 punten)

- Ja, via de studentenraad
- Ja, via een medezeggenschap
- Ja, via projecten binnen het onderwijs
- Ja, anders:
- Nee

Toelichting

Betrokkenheid van studenten is belangrijk bij het blijven verbeteren van de onderwijsinstelling, ook op duurzaamheidsgebied. Deze vraag gaat in op de manieren waarop studenten betrokken kunnen worden.

37. Worden de resultaten uit eigen onderzoek gebruikt in de eigen bedrijfsvoering of in de (lokale) samenleving? (5 punten)

- Ja, zowel in de eigen bedrijfsvoering als in de (lokale) samenleving
- Ja, in de eigen bedrijfsvoering
- Ja, in de (lokale) samenleving
- Nee

Toelichting

Het gebruik van eigen onderzoek geeft aan dat de onderwijsinstelling een koppeling maakt tussen onderwijs en onderzoek, en de beroepspraktijk. Dit geeft aan in welke mate een onderwijsinstelling verantwoordelijkheid neemt voor het functioneren van (een deel van de) samenleving.

38. Heeft de onderwijsinstelling contracten met sociale werkplekken? (5 punten)

- Ja
- Nee

Toelichting

Het hebben van contracten met sociale werkplekken geeft aan in welke mate een onderwijsinstelling verantwoordelijkheid neemt voor het functioneren van (een deel van de) samenleving.

39. Heeft de onderwijsinstelling samenwerkingsovereenkomsten met het bedrijfsleven, met als doel het ontwikkelen van gezamenlijke kennis? (5 punten)

- Ja
- Nee

Toelichting

Het hebben van samenwerkingsovereenkomsten met het bedrijfsleven geeft aan in welke mate een onderwijsinstelling werkt aan het ontwikkelen van nieuwe kennis die afgestemd is op de behoefte vanuit de maatschappij.

Einde van de vragenlijst

U heeft het einde van de vragenlijst bereikt. Controleer of u alle vragen heeft beantwoord en keer dan terug naar de welkomspagina. Hier is het mogelijk de vragenlijst te verzenden. LET OP: dit kan tot uiterlijk 15 april 2014, 24.00 uur 's nachts. Antwoorden die daarna binnen komen kunnen helaas niet meer meegenomen worden in de ranking.

De ingevulde vragenlijsten zullen nagekeken worden door de Rankers van Morgen. De ranker zal feedback geven wanneer nodig, waarna de instelling nog twee weken de tijd krijgt om eventuele aanpassingen en aanvullingen te doen. Hierna worden de antwoorden definitief.

De deelnemende onderwijsinstellingen worden eind april geïnformeerd over de afronding van het SustainaBul project. Op 11 juni 2014 zal SustainaBul uitreiking plaatsvinden op de Radboud Universiteit in Nijmegen.

Hartelijk dank voor uw medewerking!

Het SustainaBul Projectteam

Sybren Bosch (voorzitter)

Kaja Sariwating (bestuurslid Hoger Onderwijs)

Albert Beije Ramirez (projectcoördinator)

www.sustainabul.nl